

ענין שמיטה - חווייה של לימוד חוברת עבודה על הלכות שמיטה וערכיה

טעמי השמיטה

מקורות

ספרא בחוקותי פרשה ב ד"ה פרק ז

"אז תרצה הארץ את שבתותיה" אני אמרתי לכם שתהו זורעים שש ומשמטים לי אחת, **בשביל שתדעו שהארץ שלי** היא ואתם לא עשיתם כן, אלא עמדו וגלו ממנה והיא תשמט מאיליה כל שמיטים שהיא חייבת לי שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה, כל ימי הושמה תשבות.

(השוואה לשבת)

שמות פרק לא

(טז) וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם:

(יז) בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֹת הוּא לַעֲלֹם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ד' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפֶשׁ:

מצוות השמיטה כמו השבת מזכירה לנו שהקב"ה ברא את העולם

הטעמים הנלמדים

קדושת הפירות בשמיטה מגלות לנו את קדושה של ארץ ישראל

שנת השמיטה מטיבה עם העניים

השביתה מעבודת האדמה מאפשרת לחקלאים ללמוד תורה

השמיטה מזכירה לנו שהארת שייכת להקב"ה

השבת עבודת האדמה מחזקת את האמונה והבטחון בהקב"ה

השמיטה מרגילה אותנו להיות נדיבים.

הפעלה

משחק זכרון המגלה טעמים אלו.

קישור למשחק: <http://www.toraland.org.il/flash/game1/index.html>

דיני ההפקר

מקורות

שמות פרק כג י - יא

וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת אֲרֶצְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:
וְהַשְּׁבִיעִת תִּשְׁמַטְנָה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבֵי יְנֵי עֹמֶךָ וַיִּתְּרָם תֵּאֱכַל חֵיֵת הַשָּׂדֶה
כִּן תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ לְזִיתְךָ:

תשמטנה ונטשתה = הפקר

הדינים הנלמדים

אסור לבנות גדר חדשה סביב הגינה
מותר לגדר כדי שהצמחים לא ינזקו (רמה ב)
אין צורך להרוס את הגדר שהוקמה לפני השמיטה
מן הראוי להפקיר את הפירות בפני שלושה אנשים
מן הראוי לתלות שלט שמותר לקחת פירות
אם יש עצי ערלה בגינה צריך להזהיר על כך (רמה ב)
מותר לנעול את החצר ולציין היכן נמצא המפתח
כשרוצים לקטוף מן הראוי לבקש רשות מבעל הגינה
אין לקטוף בכלי המיוחד לקטיף
מותר לקטוף מעט לצורך אכילה

הפעלה

התאמה בין חפצים למקום המתאים מגלה הלכה.

קישור למשחק: <http://www.toraland.org.il/flash/game2/index.html>

איסור מלאכות מן התורה

מקורות

ויקרא פרק כה

- (א) וַיְדַבֵּר ד' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:
(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תֵבֵאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ
שִׁבְתָּ לַד':
(ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כְּרַמְךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ:
(ד) וּבַשְּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שָׁבַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבַת לַד' שְׂדֶךָ
לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר:
(ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֹרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת עֲנְבֵי זִיזְיֹרְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבַתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ:

ויקרא פרק כה

- (ו) וְהִיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֲכֹלָה לָךְ וּלְעַבְדְּךָ וּלְאִמְתְּךָ וּלְשִׁכִירְךָ וּלְתוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ:

שמות פרק לד

- (כא) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשָּׁבַת בְּחַרִישׁ וּבִקְצִיר תִּשָּׁבַת:

הכרת הכלים החקלאיים והפעולות שהם עושים

מגל, מזמרה, מספרי גיזום, מכסחת דשא, צינור השקיה, זרעים, שתילים, דשן, מעדר, מרסס

הגדרת המלאכות שבפסוקים ומלאכות דומות

זריעה - הטמנת זרע באדמה
נטיעה - הטמנת שתיל באדמה (דומה מאוד לזריעה אבל לא מוזכר בפירוש)
זמירה - קיצור של ענפים כדי שיגדלו ענבים משובחים
פיסוג - הסרת ענפים שלא רוצים
קציר ובציר - קטיף היבול.
חרישה - פילוח קרקע המכשיר אותה לזריעה

הדינים הנלמדים

אינו אסור מהתורה	ספק איסור תורה	אסורות מהתורה
	נטיעה	זריעה
פיסוג		זמירה
		קצירה ובצירה בכמות גדולה
	חרישה	

לא כל קטיף אסור. כי מותר לאכול ("וְהִיְתָה שְׂבֵת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֲכֹלָה")
מכאן שרק קטיף רגיל בכמות גדולה אסור מהתורה

הרחבה שלא מוזכרת בלומדה

נטיעה אינה מוזכרת בתורה לכן יש הסוברים שהיא אינה אסורה מהתורה (רמב"ם שמיטה פ"א ה"ד לפי המהר"י קורקוס). אך יש סוברים שאם זמירה שתכליתה הצמחה אסור קל וחומר שגם נטיעה אסורה מהתורה (ר"ש מסכת שביעית, פ"א מ"א)

חרישה אסורה מספק בגלל מחלוקת בין ר' עקיבא ור' ישמעאל בהסבר הפסוק "בְּחָרִישׁ וּבְקָצִיר תִּשָּׁבֵת" (מופיע בבביתא במסכת ראש השנה דף ט עמוד א: "רבי עקיבא אומר: אינו צריך לומר חריש וקציר של שביעית - שהרי כבר נאמר +ויקרא כה+ שדך לא תזרע וגו'. אלא: חריש של ערב שביעית הנכנס לשביעית, וקציר של שביעית היוצא למוצאי שביעית. רבי ישמעאל אומר: מה חריש רשות - אף קציר רשות. יצא קציר העומר שהוא מצוה.)

דף עבודה מתאים ללומדה

אין איסור מהתורה	ספק איסור תורה	אסור מהתורה	
			זריעה
			זמירה
			חרישה
			קטיף בכמות קטנה
			נטיעה
			פיסוג
			קצירה
			בצירה בכמות גדולה

<http://toraland.org.il/flash/game3/index.html> קישור לשיעור מהלומדה:

איסור מלאכות מדברי חכמים

חכמים אסרו כל מלאכה שמשביחה את הצמח

הדינים הנלמדים

השקית צמחים המספיקה לקיום הצמח מותרת
השקית צמחים המזרזת צמיחה אסורה
ריסוס נגד מזיקים או עשבים שוטים מותר
ריסוס לזרז צמחיה אסור
כיסוח דשא לא מלא אסור גורם להצמחת דשא חדש
כיסוח דשא מלא מותר כי נעשה כדי שלא תהיה הצמחה
גיזום גדר חיה מלאה מותר כי נעשה כדי שלא תהיה הצמחה
גיזום גדר חיה לא מלאה אסור כי מזרז צימוח ענפים חדשים
פיסוג ענפים מחמת מחלה מותר
פיסוג ענפים לחזק את העץ אסור
דישון למניעת נזק מותר
דישון לזירוז הצמיחה אסור

דף עבודה מתאים ללומדה

מותר	אסור מדרבנן	ספק איסור תורה	איסור תורה	
				גיזום גדר חיה מלאה
				ריסוס למניעת מזיקים
				פיסוג ענפים בגלל מחלה
				הכשרת קרקע לבניה
				בצירה בכמות גדולה
				נטיעת עץ פרי
				דישון לחיזוק הדשא
				גיזום לפינוי קיר או דרך
				כיסוח דשא לא מלא

קישור לשיעור מהלומדה: <http://toraland.org.il/flash/game4/index.html>
קישור לשיעור סיכום מהלומדה: <http://toraland.org.il/flash/game5/index.html>

טיפול בעצצים בשמיטה

קישור לשיעור: <http://toraland.org.il/flash/game6/index.html>

א. דיני העצצים בשבת דומים לדיני עצצים בשמיטה.

בשבת

קטיף פרח מעציץ נקוב אסור מהתורה
קטיף פרח מעציץ שאינו נקוב אסור מדרבנן.

בשמיטה (אותו דין)

גידול צמח בעציץ נקוב אסור מהתורה
גידול צמח בעציץ שאינו נקוב אסור מדרבנן

ב. צמח הגדל בעציץ נקוב נחשב לגדל בקרקע

מהו עציץ נקוב?

אחד מעצצים אלו:

1. עציץ המונח על האדמה ויש בו נקב קטן בתחתית או בצד
2. עציץ המונח על האדמה ועשוי מחומר חדיר למים
3. עציץ קבוע בקרקע
4. עציץ גדול מאוד- אי אפשר לטלטלו
5. עציץ שהעלים של הצמח סוככים מעל הקרקע

דין צמח הגדל בעציץ נקוב

אסור מהתורה לגדל בשמיטה בעציץ נקוב.

מותר לעשות בצמחים הגדלים בעציץ נקוב רק מלאכות שאינן מוזכרות בתורה בתנאי שהמלאכה מהווה צורך קיומי לצמחים.

מהו עציץ שאינו נקוב?

אחד מעצצים אלו:

1. עציץ המונח על האדמה ללא נקב העשוי מחומר שאינו חדיר למים, לא כבד - אפשר לטלטלו, והעלים של הצמח אינן סוככים על הקרקע.
2. עציץ מנוקב שיש מחיצה שאינה חדירה למים בין העציץ ועליו לבין הקרקע והוא לא כבד - אפשר לטלטלו.

דין צמח הגדל בעציץ שאינו נקוב

אסור מדרבנן לגדל בשמיטה בעציץ נקוב.

מותר לעשות בצמחים הגדלים בעציץ שאינו נקוב רק מלאכות שאינן מוזכרות בתורה בתנאי שהמלאכה מהווה צורך קיומי לצמחים.

סיכום

ג. צמח הגדל בתוך בית על הקרקע

מקורות

תלמוד ירושלמי מסכת ערלה פרק א סוף ה"ב
 ר' יוחנן בשם ר' ינאי אילן שנטעו בתוך הבית חייב בערלה ופטו' מן המעשרות דכתי' עשר
 תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה
 ובשביעית צריכה
 דכתי' ושביתה הארץ שבת לה'
 וכתוב שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור

ויקרא פרק כה, ב

וְשִׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שְׁבֵת לְד': כולל גם גידול בבית

ויקרא פרק כ, ד

שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע מִסְקְנָה לא כולל גידול בבית
 גידול צמח בתוך בית בקרקע פסק איסור תורה

ד. צמח הגדל בתוך בית בעציץ שאינו נקוב

מותר לגדל בתוך עציץ נקוב הנמצא בתוך בית
 כי גידול במצע מנותק אסור רק מדברי חכמים
 לכן התיירו לגדל כך בתוך בית שספק אם קיים בו איסור שמיטה

סיכום - קישור לשיעור: <http://toraland.org.il/flash/game7/index.html>

קישור למשחק: <http://www.toraland.org.il/flash/game8/index.html>

האם במקרים הבאים מותר לגדל בשמיטה כרגיל או שצריך להקפיד רק על מלאכות שאינן
 מזכרות בתורה וזמותר לעשותן רק כדי למנוע נזק לצמחים?
 מילוי נכון של הטבלה יראה במרפסת ובבית אסורים ושלושה מותרים המסודרים
 בטבלה בהתאמה.

מותר	אסור	סוג העציץ	מיקום העציץ
*		עציץ העשוי מחומר חדיר למים	עציצים במרפסת מקורה למחצה שרצפתה חדירה למים
*		עציץ נקוב במקום לא מקורה	
*		עציץ מנוקב על גבי משטח שאינו חדיר למים במקום לא מקורה	
*		עציץ מנוקב על גבי משטח חדיר למים	
	*	עציץ מנוקב באוויר על גבי משטח שאינו חדיר למים	
	*	עציץ לא מנוקב	
	*	עציץ מנוקב על גבי משטח שאינו חדיר למים	עציצים בבית שריצפתו אינה חדירה למים
*		עציץ על אדן החלון, העלים סוככים על הקרקע	
*		עציץ לא נקוב גדול מאוד	
*		העציץ יצוק לרצפת הבית	
*		הצמחים גדלים באדמה שהונחה על הריצפה	
	*	עציץ נקוב באוויר	
	*	עציץ נקוב על הרצפה	
	*	עציץ נקוב על גבי משטח חדיר למים	

מהם פירות שביעית?

קישור לשיעור: <http://toraland.org.il/flash/game9/index.html>
קישור למשחק: <http://toraland.org.il/flash/game10/index.html>

יוסי מביא ירקות מהירקן ורוצה לסדרם במקום. בין הפירות יש כאלו שחלים עליהם דיני השביעית. יוסי לומד את הכללים שעל פיהם קובעים האם חלים על הפירות דיני השמיטה.

כלל א גדלו בתוך ארץ ישראל
כלל ב גדלו אצל יהודי
כלל ג גדלו בשנת השמיטה
הכלל הקובע אם גדלו בשביעית שונה בין פרי העץ לבין ירקות ולבין קטניות
(בלומדה האטלס מגלה בכל פרי מהיכן הגיע)
(בלומדה הפירות מספרים על עצמם מי גידל אותם)

פירות העץ

חנטת הפרי קובעת לפירות העץ. פירות שחנטו בשנת השמיטה חלים עליהם דיני השמיטה. החנטה היא השלב שעלי הגביע של פרחי העץ נובלים ומתחיל להיווצר פרי. פירות שחנטו לאחר א תשרי חלים עליהם דיני השביעית.

ירקות

פעולת קטיף היבול קובעת לירקות. ירקות שנקטפו לאחר א בתשרי חלים עליהם דיני השמיטה.

קטניות

השלב בו גריעני הקיטניות מגיעות לשליש הבשלתן קובע בקטניות. קטניות ששליש הבשלתן החל לאחר א בתשרי חלים עליהן דיני השמיטה.

תרגול

על אלו פירות חלים דיני השמיטה?

לא חלים דיני השמיטה	חלים דיני השמיטה	
		חמנייה ששליש הבשלתה לפני השמיטה
		תירס ששליש הבשלתו בשמיטה
		תפוז שחנט בשמיטה
		אבוקדו שחנט בשמיטה
		שזיף שחנט לפני השמיטה
		תפוח שחנט בשמיטה
		מלפפון שנקטף בשמיטה
		תפוח אדמה שנקטף בשמיטה
		עגבנייה שנקטפה לפני השמיטה
		צנון שנקטף בשמיטה
		כרוב שנקטף לפני השמיטה
		כרוב שנקטף בשמיטה

סיכום

פירות שחלים עליהם דיני השמיטה אסור לייצאם לחו"ל. עיין בפרטים המצוינים ליד כל פרי וקבע האם מותר להוציאם לחו"ל.

אישור יציאה מהארץ	שלבי הגידול			מי גידלו	מקום גידולו	הפרי
	נקטף	שליש הבשלה	חנטה			
	שביעית	שביעית	שביעית	ישראלי	רומניה	דובדבן
	שביעית	שביעית	שישית	ישראלי	ישראל	שעועית
	שביעית	שישית	שישית	ישראלי	ישראל	דלעת
	שביעית	שישית	שישית	ישראלי	ישראל	תירס
	שביעית	שביעית	-----	נכרי	ישראל	גזר
	שביעית	שביעית	שביעית	ישראלי	ישראל	תאנה
	שביעית	שישית	שישית	ישראלי	ישראל	נקטרינה

קדושת פירות שביעית

מקורות

ויקרא פרק כה

- (ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֶיךָ לֹא תִקְצֹר וְאֵת תְּקֵצֹר וְאֵת עֲנָבֵי נְזִירְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבוֹתוֹן יִהְיֶה לְאָרֶץ:
 (ו) וְהִיְתָה שִׁבַּת הָאָרֶץ לְכֶם לְאֲכֹלָהּ לֶךָ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמֹתְךָ וְלַתּוֹשְׁבֵי הַגְּרָם עִמָּךְ:
 (ז) וְלִבְהֶמְתֶּךָ וְלַחִיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ תְּהִיָּה כָּל תְּבוּאָתָהּ לְאֹכֹל:

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף נב עמוד ב

לְאֲכֹלָה אִמַּר רַחֲמֵנָא, וְלֹא לְהַפְסֹד!

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מ עמוד א

לְאֲכֹלָה - וְלֹא לְמִשְׁרָה, וְלֹא לְכַבּוּסָה

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מ עמוד א

לְאֲכֹלָה וְלֹא לְמִלּוּגְמָא

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מ עמוד א

הֵהוּא לְכֶם דּוּמִיָּא דְלֹאֲכֹלָה - מִי שֶׁהִנָּאתוּ וּבִיעוּרוֹ שׁוֹה

רש"י מסכת סוכה דף מ עמוד א

שֶׁהִנָּאתוּ וּבִיעוּרוֹ שׁוֹה - כְּלוּמַר, שֶׁהִנָּאתוּ וּבִיעוּרוֹ שֶׁמִּתְבַּעֵר מִן הָעוֹלָם בְּאֵין כְּאֶחָד, כְּגוֹן סִיכָה וְשִׁתִּיָּה וְהַדְּלֵקָת הַנֵּר

ההנאה המותרת מפירות שביעית

המילה לְאֲכֹלָה ממעטת שימושים שאינם אכילה

המילה לְכֶם מרבה שימושים הדומים לאכילה

מכאן שכל ההנאה הנגרמת לאדם בזמן שהפרי מתכלה (כמו באכילה) מותרת מפירות שביעית

אוצר בית דין

מקורות

ויקרא פרק כה

(ה) את ספִיח קציִרְךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת עֲנְבֵי נְזִירְךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שְׁבִתוֹן יִהְיֶה לְאָרְץ:
(ו) וְהִיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמָתְךָ וְלַשִּׁכְרָךְ וְלַתּוֹשֵׁבְךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ:

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף סב עמוד א

לאכלה - ולא לסחורה!

משנה מסכת שביעית פרק ח משנה ד

אין פורעין חוב מדמי שביעית

תוספתא מסכת שביעית (ליברמן) פרק ח הלכה א

בראשונה היו שלוחי בית דין יושבין על פתחי עיירות כל מי שמביא פירות בתוך ידו נוטלין אותן ממנו ונותן לו מהן מזון שלש סעודו' והשאר מכניסין אותו לאוצר שבעיר הגיע זמן תאנים שלוחי בית דין שוכרין פועלין עודרין אותן ועושין אותן דבילה וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר הגיע זמן ענבים שלוחי בית דין שוכרין פועלין בוצרין אותן ודורכין אותן בגת וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר הגיע זמן זתים שלוחי בית דין שוכרין פועלין ומוסקין אותן ועוטנין אותן בית הבד וכונסין אותן בחביות ומכניסין אותן לאוצר שבעיר ומחלקין מהן ערבי שבתות כל אחד ואחד לפי ביתו

א. הקטיף והאכילה

האם מותר לקטוף את היבול הגדל בשנת השמיטה?

לא

לֹא תִקְצֹר לֹא תִבְצֹר

האם מותר לאכול את היבול שגדל בשנת השמיטה?

כן

וְהִיְתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ
לָכֶם לְאֹכְלָהּ

איך אוכלים את הפירות אם אסור לקטוף?

מותר לקטוף בשינוי כמות קטנה לצורך אכילה

ב. סחורה בפירות שביעית ודמי שביעית

אסור לסחור בפירות שביעית (לאכלה - ולא לסחורה!)

מותר למכור פירות שביעית מעטים (זה לא סחורה)

לכסף שניתן עבור פירות שביעית יש קדושה

מותר לקנות בכסף זה דברי מאכל ולאכלם כפירות שיש בהם קדושת שביעית

(לא זורקים לפח, לא אוכלים בצורה שאינה קובלת ולא נותנים מה שראוי למאכל אדם לבעלי

חיים)

ג כיצד משיגים פירות בשנת השמיטה?

אם מותר לקטוף רק כמות קטנה ואסור לסחור בפירות שביעית

כיצד ישיג פירות מי שאינו גר ליד שטחים חקלאיים?

ד. אוצר בית דין

עיין בפסקה הבאה וענה על השאלות בהמשך.

לפי מה שמוזכר בתוספתא (מובא לעיל) עושים היום את הסידור הבא:

- * החקלאי מודיע לנציגי הציבור על הפקרת המטע שלו.
* נציגי הציבור שוכרים פועלים או את בעל המטע כדי לטפל במטע כדי שלא יינזק וכדי לקטוף את הפירות עבור כלל הציבור.
* הפועלים קוטפים את הפירות כרגיל עבור כלל הציבור. (במקום שכל אחד יקטוף מעט לעצמו הם שליחים של נציגי הציבור וקוטפים הרבה עבור כולם.)
* נציגי הציבור מחלקים את הפירות לכל דורש וגובים כסף אך ורק כדי לשלם שכר לפועלים.

שאלות

- מדוע לפועלים של נציגי הציבור מותר לקטוף הרבה?
מדוע גביית הכסף אינה נחשבת סחורה בפירות שביעית?
האם לכסף שמקבלים נציגי הציבור באוצר בית דין יש קדושה? מדוע?
האם לפירות המחולקים באוצר בית דין יש קדושה? מדוע?

ביעור שביעית

ויקרא פרק כה

(ו) והייתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך:
(ז) **ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל:**

רש"י ויקרא פרק כה

אם חיה אוכלת בהמה לא כל שכן, שמזונותיה עליך?
מה תלמוד לומר ולבהמתך?
מקיש בהמה לחיה,
כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל לבהמתך מן הבית,
כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית:

ביאור המצווה

עיין ברש"י והשלם את הפסקה הבאה בעזרת המילים המופיעות למטה:

פירות שביעית _____ באכילה. רק כאשר יש _____ מאותו הסוג
_____. העונה הסתיימה ואין בשדות פירות מסוג זה,
להוציא מהבית את הפירות ו _____ לכולם

פירות, בשדות, מותרים, כאשר, להפקירם, חייבים

איזה מילה מהמילים שבחרת מפרשת את המילה ביעור

ביעור שביעית = להפקיר פירות שביעית

לכל פרי יש זמן ביעור שונה

ססק בסיון של שנה שביעית
לימון בתמוז של שנה שמינית
תאנה בכסלו של שמינית
רימון באדר של שמינית

ביעור הפירות

מוציא את הפירות מהבית
אוסף שלושה אנשים ואומר להם שהפירות מופקרים
אם אף אחד לא לוקח יכול להחזיר את הפירות הביתה ולאכלם בקדושה

גזירת ספיחין

כרוז:

עם כל השתדלותנו בחיזוק שמירת השמיטה עדין רבים עוברי עבירה. רבו הרמאים הזורעים בסתר בשנת השמיטה עצמה ואומרים שהצמחים גדלו לבד. לכן אנו גוזרים על כל מיני הירקות שנבטו (הציצו מהקרקע) בשנת השמיטה לאחר ראש השנה שאין לאוכלם כלל בשנת השמיטה.

קרא שוב את דברי הכרוז ובחר בתשובה הנכונה:

חכמים גזרו שלא לאכול ...

- א. ירקות ופירות בשנת השמיטה
- ב. ירקות שהחלו לגדול בשמיטה
- ג. ירקות בשנת השמיטה

חכמים גזרו את הגזירה כדי...

- א. שלא יאכלו ירקות בשביעית
- ב. שרמאים לא ישתלו עצים בשמיטה
- ג. שרמאים לא יזרעו ירקות בשמיטה

לפני שחכמים גזרו את הגזירה מותר היה לאכול...

- א. ירקות שגדלו מעצמם
- ב. רק פירות שגדלו בשמיטה
- ג. רק ירקות שנאספו בשנה השישית

**ספיחין הם ירקות שגדלים בשמיטה מזרעים שהיו בקרקע לפני השמיטה
חכמים אסרו לאכלם בגלל הרמאים**

לפי הבנתך עד כה בחר את המקרים שבהם גזירת ספיחין קיימת
עצים, ירקות, ירק בר (חלמית), צמח תרבות (תות שדה), שטח לא חקלאי, שטח שלא מעובד רק בשמיטה, שדה של גוי, שדה של יהודי

אם בטיול באחד הוודאיות גדלה עגבנייה, האם מותר לאכלה?
מותר - שטח לא חקלאי

היתר המכירה

בשנת תרמ"ט היו בארץ ישראל תשעה יישובים חקלאיים: פתח תקווה, ראשון לציון, זיכרון יעקוב, עקרון, יסוד המעלה, גדרה, נס ציונה, באר טוביה וראש פינה. אותה שנה היתה שנת שמיטה. הפסקת עבודת האדמה בשנה זו היוותה סכנה קיומית על ההתיישבות המתחדשת בארץ ישראל עד מצב של סכנת נפשות. גדולי ישראל דנו בשאלה האם יש דרך שתאפשר לחקלאים לעבד את הקרקע. היו מגדולי ישראל (צריך לפרט את השמות) שהתירו למכור את הקרקע לגוי לזמן קצוב ובכך להתיר חלק מעבודות האדמה. מצד שני רבני ירושלים הרבשמואל ממסלאנט והרב דיסקין התנגדו להיתר זה. לדעתם ישראל גלו מהארץ בעוון שמיטה וחזרתם לארץ חייבים לעמוד במבחן ולקיים את המצווה ככתבה ללא כל היתר.

רוב המושבות מכרו את הקרקע לגוי מלבד עקרון ופתח תקווה.

טענות האוסרים וטענות המתירים

מתירים	אוסרים
המצווה בזמן הזה מדרבנן ובשעת דחק אפשר לבטל	המכירה מבטלת מצווה
בכל אופן יש הסוברים שאין קדושה לאחר המכירה ולכן על פי ההיתר מתירים רק מלאכות שאינן מוזכרות בתורה	הקדושה בפירות השביעית קימת גם לאחר המכירה. גוי לא מפקיע את קדושת השמיטה
אם מטרת המכירה חיזוק ההתיישבות והמכירה נעשת רק לזמן קצוב איסור לא תחנם לא קיים	קיים איסור תורה "לא תחנם" האוסר למכור קרקע מארץ ישראל לגוי
יש דוגמאות נוספות של הערמה בשעת דחק שהתירו	המכירה לגוי נראת כרמאות

ההיתר היה זמני וניתן רק לצרכי חקלאות ולא לגננות.

למה גורם ההיתר?

לאחר המכירה	לפני המכירה
היבול אינו מופקר	היבול מופקר
המלאכות המוזכרות בתורה אסורות	המלאכות המוזכרות בתורה אסורות וגם המלאכות שאינן מוזכרות בתורה אם מטרתן להשביח את הצמח הם אסורות
אין קדושה בפירות מותר לסחור בהם	יש קדושה ביבולי השמיטה אסור לסחור וחייבים לשמור על קדושתם
מאין גזירת ספיחין באדמת של גוי	אסורים לאכול ירקות גדלו בשמיטה משום גזרת ספיחין